

بانیان آبادی یک محله

موقعیت:
تقاطع خیابان قزوین و خیابان شهید عرب

نام قبلی:
باغ کمپانی

نام فعلی:
بوستان ۲۲ بهمن

در دل محله قدیمی بریانک که یکی از ویژگی‌های برجسته آن باغ‌های بزرگ و تاریخی آن است، باغ کمپانی نه تنها یک فضای سبز، بلکه گواهی بر تاریخ و هویت این منطقه است. این باغ، یادگاری از دوران ملاکان نیک‌اندیشی است که با بخشش و سخاوت خود، نقشی اساسی در شکل‌گیری و توسعه این محله ایفا کردند.

سیدرضا میرمحمدی، از اهالی قدیمی محله بریانک، از خیران مطرح و نامداران روستای بریانک یاد می‌کند و می‌گوید: «در نیمه شمالی خیابان شهیدنیمی تا کوچه هفدهم چند باغ بزرگ وجود داشت که بیشتر آنها متعلق به فردی به نام «کریم کمپانی» بود و به همین دلیل به آن‌ها باغ کمپانی می‌گفتند. فرد دیگری به نام «مصطفی اعتماد» هم باغ و زمین‌های زیادی در این محدوده داشت و از مالکان بزرگ این محله بود.»

بسیاری از اهالی قدیمی بریانک، ملاکان مشهوری چون مرحوم کمپانی و مرحوم اعتماد را بانیان آبادانی این محله می‌دانند. مرحوم کمپانی با تقسیم اراضی و باغ‌های خود به قطعات کوچک‌تر، فرصت خانه‌دار شدن را برای بسیاری از کارمندان و اهالی فراهم کرد. مرحوم اعتماد، سال‌ها در همین محله زندگی می‌کرد و برای تأمین نیاز اهالی در روزگاری که هنوز بریانک روستای کوچکی بود، تلاش‌های زیادی به خرج داد.

باغ کمپانی، همراه با باغ گلستان و باغ اعتماد، از جمله باغ‌های مهم بریانک بودند که هویت و تاریخ این محله را شکل دادند. اگر چه برخی از این باغ‌ها در گذر زمان جای خود را به ساختمان‌های مسکونی دادند اما باغ کمپانی که الان نام آن به بوستان ۲۲ بهمن تغییر پیدا کرده است همچنان به‌عنوان یک فضای سبز عمومی و شهر بازی در تقاطع خیابان قزوین و شهید عرب پذیرای اهالی است. این باغ با درختان کهنسال و فضای دلنشین خود، یادآور ساکنان نیک‌اندیش آن است.

میراث دلگشا

باغ و عمارت باشکوه عین‌الدوله در حوالی میدان هروی و دیگر باغ‌های تاریخی که در محاصره انبوه ساختمان‌های مسکونی قرار گرفته‌اند اما هنوز سرپا مانده‌اند و درهای آنها روی عموم مردم باز است. در این شماره از همشهری محله به معرفی تاریخچه و هویت باغ‌هایی پرداخته‌ایم که اکنون به مکان تفریحی-فرهنگی تبدیل شده‌اند. مطالب این نشریه حاصل گفت‌وگو با تهران‌پژوهان از جمله نصرالله حدادی، داریوش شهبازی، علیرضا زمانی، سیدمهدی اعرابی، محمود منبئی، رسول امینی، حمیدرضا نازنجی و مهندسان محلی حسن توانا، سیدرضا میرمحمدی و شیر ولی سفیدخانی است.

شیر ولی سفیدخانی، حمیدرضا نازنجی، رسول امینی، حسن توانا، سیدمهدی اعرابی، علیرضا زمانی، داریوش شهبازی، نصرالله حدادی، محمود منبئی

نخستین پرورشگاه گل تهران

نام قبلی:
باغ حکیم

نام فعلی:
بوستان باغ حکیم

موقعیت:
محله بریانک

محله بریانک، تفرجگاه و محل بریانی خوردن ناصرالدین شاه قاجار، روزگاری روستایی کوچک و دورافتاده در حوالی دروازه قزوین بود؛

روستایی خوش آب و هوا با باغ‌های سرسبز و پرمیوه که بسیاری از شاهزادگان قاجاری در این محله خوش آب و هوای نزدیک تهران باغ و املاک داشتند. یکی از این باغ‌های معروف محله باغ حکیم بود. حسن توانا از اهالی قدیمی محله بریانک درباره پیشینه باغ حکیم در خیابان محمدیان می‌گوید: «محدوده بریانک محل زندگی تعدادی از شاهزادگان قاجاری بود. مالک اولیه باغ حکیم فردی به نام حاج عباس حکیم بود. اما به مرور زمان سرنوشت این باغ تغییر کرد. برای مثال، در دهه ۳۰ مرحوم سیدحسن زعیم بانی راه‌اندازی

گل‌فروشی معروف زعیم در میدان پاستور، این باغ را تبدیل به بزرگ‌ترین مرکز پرورش گل و گیاه تهران کرد و تقریباً اوایل دهه ۷۰ هم گل‌های فروشگاهی گل‌فروشی زعیم در همین باغ کشت می‌شد.» به گفته توانا، بوستان باغ حکیم امروزی در محله بریانک تنها بخشی از باغ بزرگ حکیم معروف سابق تهران است. در واقع، باغ حکیم اصلی زمین یکپارچه‌ای بود که به مرور به ۳ قسمت تقسیم شد؛ بخشی برای ساخت حسینیه اختصاص داده شده، یک بخش به تملک آموزش و پرورش و بخش آخر آن هم به تملک شهرداری درآمد.

نزدیک ۴ دهه ۲ بخش تقریباً به حالت متروک درآمد تا اینکه از سوی شهرداری زمینی که متعلق به آموزش و پرورش بود خریداری و بوستان باغ حکیم با مساحت ۲۸۸۷ مترمربع برای استفاده و رفاه حال اهالی ساخته شد. معماری این باغ الهام گرفته از فضاها و نمادهای ایرانی است. وجود زمین بازی برای کودکان، مسیر گردش و پیاده‌روی و کاشت گونه‌های مختلف گیاهی از مهم‌ترین ویژگی‌های این باغ برای حضور اهالی در ایام نوروز برای لذت‌بردن از آب و هوای دلچسب بهاری از طبیعت است.

پیاده‌روی در املاک حاج میرزا آقاسی

بوستان جنگلی طالقانی در اراضی عباس‌آباد که امروز بیشتر به دلیل همسایگی با پل طبیعت شناخته می‌شود، در روزگار قاجارها، خارج از شهر و متعلق به حاج میرزا آقاسی، صدراعظم مشهور محمدشاه قاجار بود. به گفته علیرضا زمانی، تهران‌پژوه، این روستا در محدوده شمیران و تپه‌های داودیه و یوسف‌آباد قرار داشت.

اما قصه زمین‌های این صدراعظم معروف چه بود؟ زمانی می‌گوید: «روزی حاجی میرزا عباس ابروانی که میان دوست و آشنا به آقاسی شهرت داشت، تصمیم به ساخت باغی در املاکش گرفت که این باغ به عباس‌آباد شهرت پیدا کرد. بعد از مرگ میرزا عباس طبق وصیتش، باغ‌ها و اراضی عباس‌آباد به محمدشاه قاجار رسید. میرزا یوسف مستوفی الممالک زمین‌ها را از محمدشاه خرید و طبق قانون بعد از مرگش مالکیت زمین‌ها به فرزندش میرزا حسن مستوفی الممالک رسید. البته آقا غلامحسین هراتی و حاج امین‌الضرب هم از مالکان این اراضی بودند.» این نقل و انتقالات ادامه پیدا کرد تا دوران پهلوی اول که مالکیت زمین‌ها به بانک فلاح (بانک کشاورزی فعلی) رسید. در سال‌های پایانی دهه ۴۰ از سوی بانک کشاورزی زمین‌های اراضی عباس‌آباد به قطعات کوچک‌تری تقسیم می‌شوند تا در اختیار کارمندان این بانک قرار بگیرند.

این تهران‌پژوه در ادامه از اجرای طرح نوسازی اراضی عباس‌آباد برای توسعه شهر تهران یاد می‌کند و می‌گوید: «طرح نوسازی اراضی عباس‌آباد، خردادماه سال ۱۳۵۰ شمسی تصویب شد و در همان سال ساخت بزرگ‌ترین و وسیع‌ترین مجموعه سیاسی و تجاری

نام قبلی:
باغ عباس‌آباد

نام فعلی:
بوستان طالقانی

موقعیت:
عباس‌آباد

در دستور کار قرار گرفت. البته بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، سال ۱۳۶۱ شمسی بخشی از اراضی عباس‌آباد برای ساخت مصلاهی تهران اختصاص داده شد. اما در سال ۱۳۷۱ خورشیدی طرحی جدیدتر برای ساخت وساز اراضی عباس‌آباد روی میز آمد و از دل آن بوستان طالقانی متولد شد. یکی از بوستان‌های جنگلی و خوش آب و هوا و پرتردد شهر تهران همین بوستان طالقانی است. زمانی، علت پرمشتری و رفت‌وآمد بدون پارک جنگلی طالقانی را وجود امکانات ورزشی و رفاهی موجود در این مجموعه می‌داند و در این باره توضیح می‌دهد: «وجود زمین بسکتبال، والیبال، وسایل ورزشی، زمین‌ها و مسیر پیاده‌روی، برای بزرگسالان و کودکان، وجود کافه‌ها و رستوران‌ها و... همه این موارد باعث شده تا بوستان جنگلی طالقانی تبدیل به پارک محبوب تهرانی‌ها شود.»